

Datum
2025-09-15

Nr FOI-2025-925:

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Er referens
Ju2025/00915

Vår handläggare
Johan Bäckström

Remissvar avseende betänkandet, Säkerhetsskyddslagen- ytterligare kompletteringar (SOU 2025:42)

FOI ser positivt på att åtgärder vidtas i syfte att stärka säkerhetsskyddsområdet och skyddet av säkerhetskänslig verksamhet.

FOI tillstyrker förslaget men anser att vissa frågor bör utredas vidare och lämnar följande kommentarer.

Statliga ingripanden i förfaranden som kan vara skadliga för Sveriges säkerhet

Beträffande förfaranden som inletts före den 1 december 2021 och förfaranden som inletts innan verksamheten blivit säkerhetskänslig och som hade omfattats av 4 kap. säkerhetsskyddslagen om de hade inletts inom ramen för säkerhetskänslig verksamhet idag föreslår utredaren en särskild anmälningssplikt. Den inventering av pågående förfaranden som krävs för att kunna uppfylla anmälningssplikten samt de särskilda säkerhetsbedömningar med tillhörande säkerhetsprövningar och upprättande av säkerhetsskyddsavtal som skulle följa av en sådan inventering bedömer FOI potentiellt betungande men hanterbar för myndigheten.

Med förslaget om utvecklade möjligheter för staten att ingripa i pågående förfaranden vill FOI särskilt uppmärksamma utredaren på tidsaspekten. Verksamhet som är beroende av aktuella förfaranden riskerar att behöva stoppas i väntan på utredning och upprättande av nya säkerhetsskyddsavtal. Även om effekten av sådana stopp på förhand inte kan bedömas på ett generellt plan föreligger en stor risk för mycket negativa konsekvenser för såväl verksamhetsutövaren som den andra aktören. Utöver den negativa påverkan som sådana stopp kan leda till i myndighetens kärnverksamhet är det FOI:s uppfattning att även övriga konsekvenser för verksamhetsutövare och motparter inte i tillräckligt stor omfattning beaktats. FOI

bedömer att förfaranden som riskerar stopp i kärnverksamheten är förenade med en risk för ökade kostnader och ökad administrativ börda som ytterst leder till men för myndighetens tidskritiska verksamhet.

Registerkontroll

De föreslagna ändringarna syftar till att öka värdet av registerkontrollen i säkerhetsprövningen. Av propositionen till säkerhetsskyddslagen (prop. 2017/18:89) framgår att registerkontrollen är en viktig del men inte den viktigaste delen av säkerhetsprövningen. Lagstiftaren tydliggjorde att tyngdpunkten skulle ligga i grundutredningen och den därigenom erhållna personkännedom.

I utredningen, Nya regler om säkerhetsprövning (SOU 2024:88), föreslår utredaren ett förtydligande om vilka kategorier av uppgifter som verksamhetsutövaren bör inhämta i grundutredningen (brottslighet, samröre med kriminella, kriminella nätverk, terroristorganisationer, extremistiska rörelser eller extremister, ekonomiska förhållanden, anknytning till utlandet, missbruk, hälsotillstånd, samarbetsvilja, felaktig eller bristande information och andra i säkerhetshänseende relevanta omständigheter).

Sammantaget tillskrivs grundutredningen, som genomförs av verksamhetsutövaren, en stor vikt och de personliga förhållanden som ska undersökas har specificerats.

Som känt tidigare är möjligheterna för verksamhetsutövaren att verifiera uppgifter i grundutredningen begränsade samtidigt som hantering av vilka utfall eller uppgifter som bedöms relevanta att lämna ut från Säkerhetspolisen är bortom verksamhetsutövarens kontroll. Värdet av registerkontrollen som verifiering av verksamhetsutövarens egen inhämtning kan därför ifrågasättas.

FOI instämmer därför i utredningens slutsats att en översyn av hela säkerhetsprövningsförfarandet behöver göras. I översynen bör ett alternativ med en central klareringsmyndighet beaktas, alternativt aktörernas roller ses över liksom möjligheten att verifiera uppgifter.

Vad gäller utredningens förslag till nya register som ska tillkomma i registerkontrollen, saknas förslag på inhämtning från register som ger svar inom kategorierna missbruk och hälsotillstånd. FOI anser att Säkerhetspolisen ska inhämta uppgifter inom alla kategorier som ska beaktas i grundutredningen (för möjliggörande av verifiering) och att dessa kategorier beaktas. Uppgifter om ”missbruk och hälsovård” är dessutom i många fall är mycket integritetskänsliga och borde avgränsas till att hanteras i en central instans och inte samlas in och behandlas av en stor mängd verksamhetsutövare.

Vissa säkerhetsprövningsbeslut ska anmälas till Säkerhetspolisen

FOI anser att förslaget i grunden är bra och att det är en förbättring av rådande säkerhetsprövningsmodell. Förslaget minskar risken för att verksamhetsutövare lämnar underhandsunderrättelser om säkerhetsprövade individer sinsemellan vilket i sin tur ökar förtroendet för säkerhetsprövningsinstrumentet. Vidare minskar risken för att den som underkänts i säkerhetsprövningen hos en myndighet anställs hos en annan (där sårbarheterna har samma betydelse).

Grundproblematiken, att säkerhetsprövningens moment delas mellan flera aktörer, kvarstår.

Verksamhetsutövaren är den enda som har totalbilden kring säkerhetsprövningsbeslutet, medan Säkerhetspolisen samlar på sig koncentrat av beslut som är ögonblicksbilder. Säkerhetspolisen får då rollen att avgöra om dessa uppgifter fortfarande är relevanta vid en förnyad säkerhetsprövning, utan att ha en helhetsbild. Dessutom ska relevansen för utlämning granskas av Registerkontrolldelegationen, som inte heller kan förväntas ha djupare kunskap om vilka uppgifter som har relevans i aktörens bedömningar.

Överlag visar detta förslag på den fortsatta rörelsen att Sverige går mot en central funktion för bedömning men utan att ta steget mot en klareringsmyndighet. Det kan uppfattas som ett omotiverat krångligt sätt att uppnå fördelarna med en central funktion men behålla den svenska modellen där varje verksamhetsutövare ska göra egna prövningar.

Förslaget diskuterar inte den situation då en arbetstagare underkänns för att vid ett senare tillfälle godkännas på nytt. Endast verksamhetsutövares underkännanden läggs till Säkerhetspolisens register. Utlämnande av grunden för ett sådant beslut skulle kunna bedömas helt annorlunda om det sattes i relation till eventuella senare [positiva] beslut och bedömningen som verksamhetsutövaren då gjorde.

I första stycket sid 261 förs ett kortfattat resonemang om att relevansbedömningen inför utlämnande av utfall skulle hindra att dåligt underbyggda eller grundlösa beslut lämnas ut.

FOI förordar att kvalitetssäkring av uppgifterna sker *före* införande i registret.

Ett till synes dåligt underbyggt, eller till och med grundlöst beslut, borde resultera i ett tillsynsärende mot den anmälade verksamhetsutövaren.

Förslaget på att anmäla diskvalificerande säkerhetsprövningsbeslut under pågående säkerhetsprövning bör kompletteras med krav på hur ingående delar i anmälan ska utformas. Detta för att säkerställa ett standardiserat förfarande med möjlighet till kvalitativ och mätbar uppföljning.

FOI har i övrigt inga synpunkter.

Detta remissvar har beslutats av överdirektör Lena Nyberg efter föredragning av säkerhetsskyddschef Johan Bäckström. I den slutliga handläggningen har även chefsjurist Eva Liljefors deltagit.

.....
Lena Nyberg

.....
Johan Bäckström

Datum
2025-09-15

Nr FOI-2025-925:

Sändlista:

- Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se med kopia,
ju.I4@regeringskansliet.se

För kännedom,
internt FOI:

- registrator
- GD-sekreterare
- stabschef
- chefsjurist